

28.2.2021

סדנה –

המשמעויות החברתיות והפוליטיות של תפיסת ההפעלה הצבאית החדשה קול קורא

בשנתיים האחרונות מתחולל שינוי מהותי באופן שבו תופס צה"ל את עצמו, את האויב ואת המענה הצבאי המתאים לכך. על פי הגדרה הצבאית, תכלית השינוי "להתאים את עוצמת צה"ל הקיימת לצבאות הטרור שהתהוו כאן ולאפשר למדינת ישראל "לעלות להתקפה" - לחזור למלחמות קצרות, להכרעה ברורה ולהסרה של עיקר האיום הצבאי... מעל ישראל. (כדברי תא"ל ערן אורטל, מפקד מכון דדו לחשיבה צבאית בינתחומית).

השינוי המעוצב במסגרת תוכנית "תנופה", מציע להשתית את הפעולה הצבאית ואת השגת הניצחון על עקרונות, ערכים ופרקטיקות, חדשים ומחודשים, הבולטים ביניהם הם **רב ממדינות, קטלניות ורעיון ה"חליפה החכמה"**. אף שמושגים אלה אינם נהירים לגמרי, מסתמן בברור כבר בשלב הנוכחי, כי אימוצם כרוך במשמעויות אסטרטגיות ובממשק בין צבא – חברה ומדינה, וכן בהשלכות מערכתיות וטקטיות המעצבות את דמותו של הצבא בישראל. למרות זאת, הדיון הציבורי בנושא דל וחסר.

כחלק מאחריותנו האקדמית-חברתית, אנו מבקשים לעודד מחקר אקדמי ודיון ציבורי של הזיקה המתהווה בין כיווני השינוי המוצעים לבין סוגיות מרכזיות בשלוש רמות דיון: ברמת המאקרו החברתי הנוגע לממשק בין הדוקטרינה הצבאית לבין דמותו של המדינה והחברה בישראל, ברמת הזיקה בין קבוצות בחברה לבין המעשה הצבאי ולבסוף ברמת התהליכים הפנימיים בתוך הצבא, מודל הצבא, הרכבו החברתי ערכיו ותרבותו.

במסגרת התהליך המוצע נבקש לדון בסוגיות הבאות (אך אין זו רשימה סגורה):

1. הממד הגלובלי של השינוי המתבטא בזיקתו לנעשה בצבאות אחרים, ובפרט צבא ארה"ב.
2. השפעותיה של התפיסה על דמותו החברתית – הפוליטית של המדינה והחברה בישראל.
3. השפעת השינוי על יחסי הכוח בחברה ודרך זה גם על הפיקוח האזרחי על הצבא ומאפייני הדיאלוג בין הדרג האזרחי לבין הצבא בעת ההכנה למלחמה ובעת המלחמה עצמה.
4. השפעת השינוי על ארכיטקטורת ניהול המשאב האנושי בצבא, משמעויותיה לעיצוב מודל הצבא ומודל הגיוס, צבא החובה והמילואים וכן על סוגיות של שוויון הזדמנויות מגדרי ואתני ועל המוביליזציה החברתית, הנגזרת מן השירות.
5. השפעתם של ערכי הניצחון וההכרעה הגלומים בתפיסה החדשה על תרבות הצבא ועל ערכי הלחימה.

6. אופי, פרקטיקות ודינמיקת הלחימה הנובעים מן התפיסה החדשה והשפעתם על דילמות הומניטריות במתארי לחימה באזורים אורבניים וצפופי אוכלוסין.
7. השלכות התפיסה על הלגיטימציה של הפעולה הצבאית בחברה, על דימויו הא-פוליטי של הצבא, האמון בצבא ועל המוטיבציה לגיוס.
8. משמעויות הנובעות מהעצמת השימוש בטכנולוגית הרג קטלנית ומתוחכמת מנגד.
9. ביטוייה של התפיסה ברמת הדרג המבצעי, הלוחמים והיחידות בשטח – השפעותיה על מודל המנהיגות הצבאי ואופן הצמחת הפיקוד, על לכידות, מחויבות ודבקות במשימה, על תהליכי הכלה והדרה חברתיים, לרבות ליבון השאלה האם תהליך ההשתנות משפיע על החוויה היום-יומית של חיילים. ות ומפקדים. ות בפעילות מבצעית ובלחימה?

כדי לברר סוגיות אלה מוצע על ידי המכון לניתוחי מדיניות של האוניברסיטה הפתוחה בשיתוף עם קהילת צבא וביטחון של האגודה הסוציולוגית הישראלית, תהליך בן שלושה שלבים:

א. בחלק הראשון, שיתקיים בתאריך 28.4.2021 (שעה תיקבע בנפרד), יתבצע מפגש למידה משותף של כיווני השינוי. בחלק זה נבקש להכיר את עקרונות השינוי, מרכיביו והציפיות של הצבא והדרג הפוליטי ממנו. הלמידה תתקיים באמצעות מפגש עם קציני צבא בסדיר ובמילואים הבקיאים בנושא.

ב. בחלקו השני של התהליך תתקיים סדנה בה יוצגו ניירות מחקר המתמודדים עם הכיוונים שהוצעו. מפגש זה יתקיים בתאריך 9.2.2022.

ג. בחלק השלישי נפרסם קובץ ובו מבחר מאמרי הסדנה. לרשות המשתתפים. ות תעמוד כחצי שנה לעיבוד הניירות למאמרים.

ההרשמה לסדנה פתוחה עד ה-28.3.2021 ומותנית במחויבות לקחת חלק בשלושת השלבים.

תקציר בן כעמוד ובו רעיון מרכזי להרצאה בת כ-20 דקות יוגש עד לתאריך 12.05.2021. הוועדה המכינה תבחר מקרב המציעים. ות את הניירות מתאימים ביותר בהתאם למטרות התהליך. מייל - ofrabi@openu.ac.il.

לשם העמקת ההתמצאות בתהליך מומלץ לקרא את גיליון כתב העת "בין הקטבים" העוסק בכיווני השינוי המוצע. ראו בקישור המצורף

<https://www.idf.il/media/73609/%D7%A2%D7%95%D7%9C%D7%99%D7%9D-%D7%9C%D7%94%D7%AA%D7%A7%D7%A4%D7%94-%D7%90%D7%95%D7%A8%D7%98%D7%9C-1.pdf>

בברכה,

פרופ' יגיל לוי
בשם הוועדה המכינה